

Alkotmánybíróság
részére

Veszprémi Törvényszék
útján

Ügyszám: 7.P.20.682/2019/115.

VESZPRÉMI TÖRVÉNYSZÉK
VESZPRÉM

Érkezett: postán, személyesen, faxon, e-mailben

2023 NOV 21.

Példány: Mell.: db

Az ügyirat
száma: 7.P.20682/2019/142

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Panaszosok

– a P/1. alatt csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselőnkben eljárva –

Dr. Varga-Orvos Zoltán ügyvéd, egészségügyi szakjogász (

),
a

- a P/3. alatt csatolt 2/2022. Jogegységi Határozat,
- a P/4. alatt csatolt Győri Ítéltábla Pf.III.20.112/2022/9/I. sorszámú ítélete ellen és
- a P/5. alatt csatolt Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5. sorszámú ítélete ellen

a Tisztelt Alkotmánybíróság előtt a

- 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 26. § (1) bekezdése és
- 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 27. §-a alapján

az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztjük elő.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG

Ügyszám: IV/ 02546 - 0 / 2023

Érkezett: 2023 NOV 28.

Érkezés módja

☐ POSTÁN ☒ @ EGYÉB:

Példány: 1 Melléklet: 10 Kezelőiroda: Jm

Kérelem a Veszprémi Törvényszékhez

Kérjük a Tisztelt Veszprémi Törvényszéket, hogy a jelen alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróságra felterjeszteni szíveskedjék.

Kérelem az Alkotmánybírósághoz az Abtv. 26. § (1) bek. körében

Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg, hogy a 2/2022. JEH Alaptörvény-ellenes, mert sérti a panaszosok (szülők) Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jogát, ezen okból a 2/2022. JEH-ot az Abtv. 41. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg és írja elő a 2/2022. JEH alkalmazási tilalmát azokban az ügyekben, amelyekben a 2/2022. JEH alkalmazásra kerül(t).

Kérelem az Alkotmánybírósághoz az Abtv. 27. § körében

Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy

1. állapítsa meg, hogy a Győri Ítéltábla Pf.III.20.112/2022/9/I. és a Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5. sorszámú ítélete az ún. alap-felnevelési költség körében Alaptörvény-ellenes, mert a fenti ítéletek a 2/2022. JEH-ot Alaptörvény-ellenesen úgy értelmezték (jelen ügyre nem értelmezték), hogy annak a jelen ügyre való alkalmazása sérti a panaszosok indokolt bírói döntéshez (tisztességes eljáráshoz) való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bek.], amely értelmezés a tulajdonhoz való jog sérelméhez [Alaptörvény XIII. cikk (1) bek.] vezetett, és ezen okból
2. a Győri Ítéltábla Pf.III.20.112/2022/9/I. és a Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5. sorszámú ítéletét az Abtv. 43. §-ának megfelelően semmisítse meg, továbbá
3. írja elő azon alkotmányos követelményt, hogy a 2/2022. JEH – Alaptörvény fenti rendelkezéseit érvényre juttató – értelmezése nem teszi lehetővé a 2/2022. JEH alkalmazását azon esetekben, amikor az ún. alap-felnevelési költség érvényesítésére ügy kerül sor, hogy az egészségügyi szolgáltató felróható magatartása következtében elmaradó terhesség-megszakítás eredményeként genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermek után a családban újabb gyermek születik.

Megfelelés az alkotmányjogi panasz benyújtása törvényi és formai követelményeinek
(befogadhatósági adatok)

1. Hatáskör

Az Alkotmánybíróság hatásköre az Alaptörvény 24. cikk (2) bek. c)-d) pontjain és a 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 26. § (1) bekezdésén és 27. §-án alapul.

2. Határidő

A Győri Ítéltábla Pf.III.20.112/2022/9/I. sorszámú másodfokú ítélete 2022.12.27. napján, a Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5. sorszámú felülvizsgálati ítélete 2023.11.13. napján, elektronikusan (cégkapu/perkapu) kerültek kézbesítésre.

A panaszosok (felperesek) nyilatkoznak arról, hogy a 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 30. § (1) bekezdése szerinti határidő (az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló bírói döntés közlésétől számított 60 nap) megtartásra került, mert az alkotmányjogi panasz benyújtásának napja 2023.11.13. napjától számított 60 napon belül van. Az alkotmányjogi panasz a másodfokú- és a kúriai döntés ellen is irányul.

3. Jogi képviselő

A panaszosok (felperesek) a jelen alkotmányjogi panaszt a csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselő útján nyújtják be (jogi képviselő: Dr. Varga-Orvos Zoltán ügyvéd, egészségügyi szakjogász, 6722 Szeged, Gogol u. 10. fszt. 2., KASZ: 36071094, kamarai anyakönyvi lajstrom szám: 897408, kézbesítési cím: 55309842#cegkapu, adószám: 55309842-1-26, elektronikus levelezési cím: zoltan@vargaorvos.hu, telefonszám: +36-30/321-38-20, +36-62/700-133).

4. Az alkotmányjogi panasz fajtája és jogalapja

- a) fajtája: bírói döntések és „jogsabály” (2/2022. JEH) elleni alkotmányjogi panasz
- b) jogalapja: 2011. évi CLI. törvény (Abtv.) 27. §, 26. § (1) bek.

5. A megsértett Alaptörvényben biztosított alapjog

- a) indokolt bírói döntéshez való jog (tiszteséges bírósági eljáráshoz való alapjog)
- b) tulajdonhoz való jog

6. Közvetlen érintettség

A kifogásolt bírói döntések és jogegységi határozat a panaszosok vagyoni jogi helyzetét közvetlenül, ténylegesen és aktuálisan érintő rendelkezést állapítottak meg, és ennek következtében a panaszosok fent nevezett Alaptörvényben biztosított alapjogai sérültek.

7. Az alkotmányjogi panasszal megtámadott ítéletek

- a) Győri Ítélőtábla Pf.III.20.112/2022/9/I.
- b) Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5.
- c) a panaszosok (felperesek) a rendes és rendkívüli jogorvoslatot kimerítették

8. A kérelmezett jogkövetkezmény (határozott kérelem)

- a) a 2/2022. JEH Alaptörvény-ellenességének megállapítása
- b) a 2/2022. JEH megsemmisítése
- c) a 2/2022. JEH-ra vonatkozó alkalmazási tilalom
- d) a Győri Ítélőtábla Pf.III.20.112/2022/9/I. és a Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5. sorszámú ítélete Alaptörvény-ellenességének megállapítása
- e) a Győri Ítélőtábla Pf.III.20.112/2022/9/I. és a Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5. sorszámú ítéletének megsemmisítése
- f) alkotmányos követelmény megállapítása a 2/2022. JEH-al kapcsolatban

9. Rendkívüli jogorvoslat

- a) Az ügyben folyt felülvizsgálati eljárás lezárult, az alkotmányjogi panasz a másodfokú- és a felülvizsgálati ítéletet egyaránt érinti.
- b) Az ügyben perújítási eljárás nincs folyamatban.

10. Végrehajtás felfüggesztése

A panaszosok nem kérelmezik a bírói döntések végrehajtásának felfüggesztését.

11. Nyilatkozat személyes adatok nyilvánosságra hozhatóságáról

A panaszosok nyilatkoznak, hogy az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 52. § (5) bekezdésére és 57. § (1a) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013 (II. 27.) Tü. határozat 36. § (2) bekezdésére tekintettel a jelen alkotmányjogi panasz indítványukkal összefüggésben nevük és más személyes adataik nyilvánosságra hozatalához nem járulnak hozzá.

(Pertörténeti) tényállás

1. Az egészségügyi szolgáltató felróható magatartása következtében elmaradó terhesség-megszakítás eredményeként genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermek okán személyiségi jogi és kártérítési pert indító szülők az alperestől a beteg gyermekük teljes

felnevelési költségét kereseti kérelemként igényelték (egy egészséges gyermek felnevelési költségét jelentő ún. alap-felnevelési/létfenntartási költséget és a betegséggel együtt járó ún. többlet-felnevelési költséget egyaránt), mert a károkozó magatartás hiányában terhesség-megszakításra került volna sor, ez esetben az alap-felnevelési- és a többlet-felnevelési költség sem merült volna/merülne fel.

2. A panaszosok (felperesek) azért indítottak pert az alperes ellen, mert álláspontjuk (és a pert megelőző közjegyzői eljárásban beszerzett igazságügyi orvosszakértői vélemény) szerint az édesanya várandósgondozása során a magzat Down-szindrómáját fel lehetett volna ismerni, ez esetben a szülők a terhesség-megszakítást választották volna (beteg gyermek felnevelésére nem vállalkoztak: sem alap-, sem többlet-felnevelési költségeinek viselésére), így a bekövetkezett immateriális- és vagyoni hátrányaik (köztük a gyermekre elköltött alap-felnevelési költségek) nem jöttek volna, nem jönnének létre.

3. Az elsőfokú ítélet (Veszprémi Törvényszék 7.P.20.682/2019/115.) a személyiségi jogsértés megállapítása mellett sérelemdíjban és vagyoni kártérítésben marasztalta az alperest. A vagyoni kártérítés részét képezte az ún. alap-felnevelési költség is (ruházkodás, tisztálkodás, étel-miszer, háztartás, energiafogyasztás, közlekedés, gyógyszer).

4. Az alperes a fellebbezésében támadta az elsőfokú ítélet alap-felnevelési költségre vonatkozó rendelkezéseit, kérte e körben a kereset elutasítását.

5. Az elsőfokú ítélet meghozatala után került közzétételre a 2/2022. JEH, amely 2022.10.13. napján jelent meg a Magyar Közlönyben. A 2/2022. JEH ellentétesen rendelkezett a korábban uralkodó kúrai állásponthoz képest (EBH2015. P.11.), az ún. alap-felnevelési költséget nem tartja megítélhetőnek, mert azt nem tartja kárnak. A 2/2022. JEH egész indokolása [24] arra az új alapvetésre épül fel, hogy **viszonyítási alapként** a szülők eredeti szándéka tekintendő, akik családtervezési szándékuk szerint az egészséges gyermek felnevelésének költségét vállalták, ezért csak az ahhoz képesti többlet-felnevelési költség igényelhető.

6. A felperesek az elsőfokú eljárásban (2019.12.11. napján készült tárgyalási jegyzőkönyv 9. oldal lap közepe: „egy éves gyermek”) és a másodfokú tárgyalás során a 15 napos határidőn belül új tényállításként bejelentették és utólagos bizonyítás keretében születési anyakönyvi kivonattal igazolták, hogy a Down-szindrómás gyermekük után **újabb egészséges gyermekük született**. Az új tényállítást és az utólagos bizonyítékot a másodfokú bíróság befogadta.

A felperesek ezzel egyidejűleg új jogi érvelést terjesztettek elő, amelynek lényege szerint a panaszosok esetében, akik a genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermekük után – az eredeti családtervezési szándékukhoz (a beteg gyermek nevelésére tekintettel a tőlük elvárható erőn felül) ragaszkodva, azt megvalósítva – újabb (egészséges) gyermeket vállaltak, a beteg gyermekük teljes felnevelési költsége kár, hiszen a szülők a vállalt alap-felnevelési költséget az egészséges gyermekük esetében költik el.

7. A másodfokú ítélet a 2/2022. JEH-ra hivatkozással az elsőfokú ítélet alap-felnevelési költségre vonatkozó részét megváltoztatta, e körben a felperesek keresetét elutasította. A másodfokú ítélet csupán annak megállapítását tartalmazza, hogy „az alperesre áthárítható hátrányok terjedelmén nem változtathat az, hogy utóbb egészséges gyermekük született”. A másodfokú ítélet ezen megállapítás indokolását (miért nem változtat) azonban nem tartalmazza, nem reflektál a felperesek által előadott érvekre, a felperesi érveket a 2/2022. JEH-al elemző módon nem veti össze.

8. A panaszosok (felperesek) a jogerős ítélettel szemben felülvizsgálati kérelmet terjesztettek elő az alap-felnevelési költség körében. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria döntésének indokolása [24] szerint az utóbb született egészséges gyermek „a jogilag releváns tények körén kívül esik, mert ez a tény nem az eredeti családtervezési szándékukhoz, hanem annak újratervezéséhez kapcsolódott”.

9. A panaszosok 2023.02.13. napján alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő, amelyet az Alkotmánybíróság a IV/372-2/2023. sorszámú végzésével visszautasított azon okból, hogy az ügyben felülvizsgálati eljárás van folyamatban. Az Alkotmánybíróság ezen végzésében arról tájékoztatta a panaszosokat, hogy „... a Kúria felülvizsgálati eljárás során hozott döntését követően — az Abtv.-ben meghatározott feltételek teljesülése esetén — a jogerős döntés elleni alkotmányjogi panasz előterjesztésének lehetősége továbbra is nyitva áll az indítványozók számára. Ebben az esetben az Ügyrend 32. § (4) bekezdése alapján az alkotmányjogi panaszt a kúriai döntésre is ki kell terjeszteni, ellenkező esetben elkésztetnek minősülhet az indítvány.” Az Alkotmánybíróság iránymutatásának megfelelően a panaszosok az alkotmányjogi panaszt a másodfokú- és a kúriai döntésre is kiterjesztik.

9. Az utóbb született egészséges gyermek nem képezte vita tárgyát sem az elsőfokú-, sem a másodfokú, sem a felülvizsgálati eljárásban, ennek ténye szerepel a másodfokú- [10] és a kúriai döntésben [4] is.

A tulajdonhoz való alapjog tartalma

1. A tulajdonhoz való alapjog az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alkotmányos alapjog. Alaptörvényi védelme funkcionális, függ a tulajdon alanyától, tárgyától, és funkciójától, illetve a korlátozás módjától. Az Alaptörvény a tulajdont mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos anyagi alapját részesíti alapjogi védelemben. A tulajdon alkotmányos fogalma jóval szélesebb körű, mint a polgári jogi szabályozásban tükröződő azon tulajdonjogi koncepció, amely a tulajdon lehetséges tárgyait és ezzel együtt a tulajdonjogi szabályozás hatókörét a birtokba vehető testi tárgyakra, továbbá a Ptk. külön rendelkezésével kifejezetten dolognak minősülő javakra korlátozza.

2. A tulajdon (vagyon) alkotmányos védelme magában foglalja azt, hogy a tulajdont ne lehessen elvonni annak tulajdonosától (az illető arra fordíthassa vagyonát, amire szeretné). A fentiek alapján tulajdonnak minősül a genetikai/teratológiai ártalommal született gyermek ún. alap-felnevelési költsége, amely nem más mint a Down-szindrómás gyermek létfenntartására szolgáló vagyon. E vagyonnal a panaszosok bírnak, a 2/2022. JEH értelmében azonban nem ők rendelkeznek, mert azt arra kénytelenek elkölteni (a genetikai/teratológiai ártalommal akaratuk ellenére megszületett gyermekük létfenntartására), amire nem szerették volna.

A tulajdonhoz való alapjog sérelme

(A 2/2022. JEH Alaptörvény-ellenességének bemutatása – Abtv. 26. § (1) bek.)

A panaszosok (felperesek) Dr. Döme Attila bírő 2/2022. JEH-hoz írt különvéleményével értenek egyet.

A szülők eredeti családtervezési szándéka

1. A 2/2022. JEH a szülők eredeti családtervezési szándékát leegyszerűsíti, amikor azt egy komponensüként úgy határozza meg, hogy a szülők egészséges gyermeket szerettek volna.

2. A szülők eredeti családtervezési szándékának része az is, hogy beteg gyermek felnevelését nem szeretnék vállalni (az érem másik oldala). A legtöbb szülőpár (ahogy a jelen ügyben szereplő is) ezt a szándékot nem a terhesség-megszakításakor alakítja ki (csupán akkor van szükség annak kinyilvánítására a terhesség-megszakítása végett), hanem azzal már az eredeti családtervezés pillanatában és a várandósgondozás során végig rendelkezik. Ezért jár(t) a szülőpár várandósgondozásra, ultrahang vizsgálatokra, védőnőhöz, háziorvoshoz. (Ha a szülőpár beteg gyermeket is vállalna felnevelni, akkor a magzati diagnosztikára nem járna, mert a magzat betegségének diagnosztizálása esetén úgysem választaná a terhesség-megszakítást.) Ez a két szándék tehát ugyanannak az éremnek a két oldala, a szülők már eredetileg is mindkettővel rendelkeznek.

3. A szülők eredeti családtervezési szándékához tehát hozzátartozik az is, hogy amennyiben a majdan megfogant gyermekük genetikai/teratológiai ártalommal fog rendelkezni, akkor annak felnevelését nem vállalják (a terhesség-megszakítást választják), és egy későbbi terhesség vállalásával újabb (immáron remélhetőleg egészséges) gyermeket vállalnak. Az egészséges gyermek vállalására vonatkozó eredeti szándékban tehát benne foglaltatik az is, hogy ezen cél elérére nem sikerül az első terhességből.

4. Összefoglalva tehát a szülők eredeti családtervezési szándéka tehát három komponensből áll:

a) egészséges gyermek vállalásából,

b) ha ez nem lehetséges (beteg magzat), akkor a konkrét magzatra vonatkoztatva a gyermektelenség választásából (terhesség-megszakításból), majd

c) egy későbbi terhességből egészséges gyermek vállalásából.

5. A 2/2022. JEH által tekintett új viszonyítási pont (szülők eredeti családtervezési szándéka) tehát már eleve tartalmazza a terhesség-megszakítás absztrakt (tehát nem a konkrét magzatra vonatkozó) szándékolását, erre az esetre új egészséges gyermek vállalását.

6. Téves tehát a 2/2022. JEH azon következtetése, hogy a Down-szindrómás gyermek alapfelnevelési költsége azért nem kár, mert a szülők eredeti családtervezési szándéka egészséges gyermekekre irányult. **Az eredeti családtervezési szándék ennél komplexebb, részét képezi a fentiek szerint a terhesség-megszakítás és egy későbbi terhességből egészséges gyermek vállalása is.** Ebből a nézőpontból a Down-szindrómás gyermek alapfelnevelési költsége kár, mert beteg gyermek alapfelnevelési költségét nem vállalták, csak egy egészséges gyermek alapfelnevelési költségét vállalták.

A kár fogalma

1. A 2/2022. JEH (az új viszonyítási pontból kiindulva) meg kívánja határozni a vagyoni kár fogalmát [20], de a JEH szem elöl téveszti a védendő jogtárgyat (a gyermeki lét költsége, mint vagyoni kár helyett a gyermeki létre koncentrálna).

2. A 2/2022. JEH helyesen határozza meg, hogy a kár mindig viszonyításban mutatkozik meg. (A kártérítési jogban klasszikusan a károkozó magatartással előállt helyzetet és az anélkül bekövetkező helyzetet kell összehasonlítani.) Ugyanannak a vagyontárgynak kell hogy legyen egy előnyösebb állapota vagy annak megvalósítható lehetősége a károkozást megelőzően és egy hátrányosabb állapota a károkozás után.

3. A 2/2022. JEH a [20] szakasz 9. sorában azonban szem elől téveszti a védendő jogtárgyat, mert a fogyatékos gyermekekre vonatkoztatva próbálja levezetni az előbbieken említett előnyösebb/hátrányosabb állapotot, miközben az alap-felnevelési költségre vonatkoztatva kellene ezt elvégeznie, de ezt nem teszi meg.

4. Ha az alap-felnevelési költséget (vagyoni természetű jogot) tekintjük a védendő (szóban forgó) jogtárgynak, akkor előnyösebb állapotként az minősül, amikor a születés előtt a szülők a gyermek életfenntartásához szükséges vagyont felhalmozzák, és hátrányosabb állapotként az minősül, amikor az egészségügyi szolgáltató ellátási hibájából eredően (de a szülők által nem szándékoltan) megszületett beteg gyermek életfenntartására a felhalmozott vagyont elkölteni kényszerülnek. A gyermek létezése az alap-felnevelési költségre vonatkozó vagyoni kártérítés törvényi tényállásának nem eleme.

5. A 2/2022. JEH önmagának mond ellent, mert a fogyatékos létet a nemléthez képest hátrányos helyzetnek tekinti (hiszen a többlet-felnevelési költséget megítélhetőnek tartja), miközben maga érvel azzal, hogy a gyermek léte nem lehet „kár”.

Rá kívánunk mutatni, hogy az emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárások végzésére vonatkozó, valamint az ivarsejtekkel és embriókkal való rendelkezésre és azok fagyasztva tárolására vonatkozó részletes szabályokról szóló 30/1998. (VI. 24.) NM rendelet 1. § (2) bek. b) pontja szerint (az anya döntésétől függetlenül) nem végezhető el a reprodukciós beavatkozás, ha a létrejövő terhességből nagy valószínűséggel egészséges gyermek nem születhet. **Alkotmányos jogrendszerünk tehát a beteg gyermek születését maga is hátránynak, nem kívánatosnak, elkerülendőnek tartja**, de a 2/2022. JEH indokolása ezzel nem fér össze. (Ez nem jelenti azt, hogy a megszületett beteg gyermeket ne illethetné az összes alkotmányos alapjog, személyiségi jog.)

6. Álláspontunk szerint tehát a genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermek alap-felnevelési költsége kár.

7. Különösen így van ez abban az esetben, ha a beteg gyermek után újabb egészséges gyermek születik a családban. Ezzel a lehetőséggel a 2/2022. JEH nem számol, az indokolásában (ideáltipikusnak tekintett tényállásában) ez nem szerepel.

8. A genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermek szüleit az alperes ellátási hibája választási helyzet elé állítja. Vagy a kialakult helyzetbe beletörődnek és sohasem lesz egészséges gyermekük, vagy erőn felül kell vállalkozniuk az eredeti családtervezési szándék megvalósítására. Tehát a szülők az eredeti családtervezési szándékukat vagy feladni kényszerülnek vagy egy újabb gyermek vállalásával erőn felül kell azt megvalósítsák.

9. Az ügyvédi irodánk által képviselt szülőpárok fele az egyik, fele a másik megoldást választja. Azok a szülőpárok vállalkoznak az eredeti családtervezési szándék (újabb gyermek vállalásával történő) megvalósítására, akiknek a beteg gyermek az első volt a családban. Ezek

a szülők ugyanis (ha elég fiatalok és a beteg gyermek születése a házastársi kapcsolatot nem bontotta meg) a – két gyermek felnevelésének megfelelő erőt tőlük megkívánó – beteg gyermek felnevelése mellett érezhetnek magukban annyi erőt, hogy egy újabb gyermeket fel tudnak nevelni.

Azok a szülőpárok azonban, akiknél a beteg gyermek a második vagy harmadik gyermek a családban, már nem érznek magukban annyi erőt, hogy egy újabb gyermeket fel tudnának nevelni, ezért az eredeti családtervezési szándékukat (szeretnének még egy egészséges gyermeket) feladni kényszerülnek (az alperes hibájából).

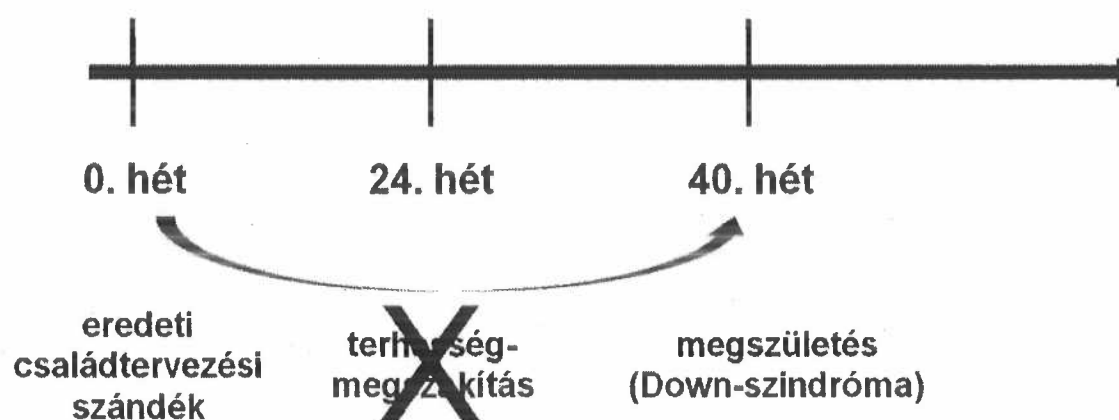
A fentiek alapján álláspontunk szerint alkotmányosan nem indokolható a 2/2022. JEH-nak a kár – e speciális helyzetben való – (a károkozó magatartással/anélkül előálló helyzetek összehasonlításán alapuló hosszú ideje fennálló klasszikus kártérítési jogi felfogástól eltérő) értelmezése, mert nem értelmezhető a kár fogalma minden ügyre úgy, hogy az az ügyek felére nem alkalmazható, mert a családok felében újabb egészséges gyermek született, azaz az ügyek felében a 2/2022. JEH tényállása és a konkrét ügy tényállása más.

10. Azon szülők esetében, akik a genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermekük után – az eredeti családtervezési szándékukhoz és vállalásukhoz (a beteg gyermek nevelésére tekintettel a tőlük elvárható erőn felül) ragaszkodva, azt megvalósítva – újabb (egészséges) gyermeket vállalnak, a beteg gyermekük teljes felnevelési költsége kár, hiszen a szülők a vállalt alap-felnevelési költséget az egészséges gyermekük esetében költik el.

Terhesség-megszakítási jog primátusa

1. A 2/2002. JEH a szülők eredeti családtervezési szándékának (jogának) primátust biztosít a család újratervezési (terhesség-megszakítási, önrendelkezési) joga felett akkor, amikor a klasszikus kártérítési jog logikájából kilépve az eredeti családtervezési szándéknak tulajdonít döntő jelentőséget a terhesség-megszakítási joggal (és szándékkal) szemben, ennek alkotmányosan igazolható okát azonban nem jelöli meg.

eredeti családtervezési szándék > terhesség-megszakítási jog

2. Álláspontunk szerint a törvény által biztosított két jog éppen fordítva viszonyul egymáshoz. Ez a várandósgondozás időbeliségéből, logikájából következik. Nem vitatva, hogy az eredeti családtervezési jog adott, és hogy az szinte kizárólag egészséges gyermek vállalására vonatkozik, mégis, rá kívánunk mutatni, hogy a terhesség-megszakítási jog éppen ezen eredeti családtervezési jog új helyzetben (a genetikai/teratológiai ártalom felfedezésekor) történő

felülvizsgálatára vonatkozik. Ezért álláspontunk szerint primátusa a terhesség-megszakítási jognak van, mert az konkrétan az anya méhében lévő gyermekre vonatkozik, nem általában a gyermekvállalásra. Másként megfogalmazva a terhesség-megszakítás esetén nem az a kérdés, hogy általában szeretne-e gyermeket az édesanya, hanem az, hogy konkrétan a méhében hordott beteg gyermek felnevelésére vállalkozik-e.

3. A Mvtv. éppen azért biztosítja a terhesség-megszakítás jogát, hogy a törvényes feltételek esetén az eredeti családtervezési szándékukat a szülők felül tudják vizsgálni a konkrét magzat betegségének ismeretében. Az eredeti családtervezési szándék (szülők vállalják az alap-felnevelési költséget) annyiban feltételes, hogy kizárólag arra a helyzetre vonatkozik, ha a magzat egészséges. Az eredeti családtervezési szándék (szülők vállalják az alap-felnevelési költséget) a beteg magzatra nem vonatkozik.

Az 1/2008. PJE határozat értelmezése

1. Bár az 1/2008. PJE határozat a genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermek saját nem vagyoni kárigényéről rendelkezik, több megállapítást tartalmaz a vagyoni károk körében.

2. A 2/2022. JEH is idézi [20] az 1/2008. PJE határozat alábbi megállapítását: „A szülőknek a fogyatékosan megszületett gyermek léte miatt megnehezült élete jelenti polgári jogi értelemben azt a – vagyoni és nem vagyoni – kárt, amely – pénzben kifejezve – az orvosi mulasztás folytán az egészségügyi intézményre áthárítható.” A 2/2022. JEH ezt a megállapítást saját álláspontja alátámasztására használja fel, anélkül, hogy nyelvtanilag elemezné azt.

3. A nyelvtani elemzés rávilágít arra, hogy az 1/2008. PJE határozat ezen megállapításának kulcsfogalma (a mondat okhatározója) a „gyermek léte”:

- a) állítmány (mit állítunk?): „jelent”
- b) alany (mi jelent?): „megnehezült élete”
- c) tárgy (mit jelent?): „kárt”
- d) birtokoshatározó (kinek a megnehezült élete?): „szülőknek”
- e) okhatározó (mi miatt megnehezült élete?): „gyermek léte miatt”**
- f) minőség határozó (milyen gyermek léte?): „fogyatékosan megszületett”

Tehát az 1/2008. PJE határozat okhatározóként nem a gyermek egészségkárosodott állapota folytán megnehezült szülői életéről tesz megállapítást. Nem is tehetne, hiszen a fogyatékos és az egészséges lét között a konkrét magzat vonatkozásában nem áll fent választási lehetőség (a genetikai/teratológiai ártalommal bíró gyermek betegsége az anyaméhben nem gyógyítható meg), ezért az alap-felnevelési költség kárként minősül, mert az a szülőknek a gyermek léte miatt megnehezült életével van közvetlen okozati összefüggésben.

4. Jelenleg tehát a két jogegységi határozat között ellentmondás áll fent, mert az 1/2008. PJE határozat szerint az alap-felnevelési költség kár, a 2/2022. JEH szerint nem. Az ellentmondás attól függetlenül fennáll, hogy az 1/2008. PJE határozatban a fenti megállapítás nem a rendelkező részben, hanem az indokolásban szerepel.

A személyiségi jogi és a vagyoni jogi kérdés keveredése

1. A jogegységi határozatban álláspontunk szerint nem különül el (indokolatlanul keveredik) a terhesség-megszakításhoz kapcsolódó élethez való jog és emberi méltósághoz való jog személyiségi jogi jellege, valamint az ún. alap-felnevelési (létfenntartási) költséghez kapcsolódó tulajdonhoz való jog vagyoni jogi jellege. Másként megfogalmazva a JEH szem elől tévesztette a védendő jogtárgyat (a gyermeki lét költsége helyett a gyermeki létre koncentrált).

2. Álláspontunk szerint az ok-okozati összefüggés úgy áll fent, hogy a személyiségi jogi kérdés (élethez való jog, emberi méltósághoz való jog) alkotmányos megítéléséből következik a vagyoni jogi kérdés alkotmányos megítélése, nem fordítva. A személyiségi jogi kérdés alkotmányos megítéléséből kell következzen a vagyoni jogi kérdésre adott válasz. **A 2/2022. JEH visszafele következtet: az alap-felnevelési költség megítélhetőségéből véleménye szerint az következik, hogy a „gyermek léte kár”.** A vagyoni jogi kérdésre adott válasznak osztania kell a személyiségi jogi kérdésre adott válasz alkotmányos sorsát. A személyiségi jogi kérdést azonban az Alkotmánybíróság már megválaszolta.

3. A személyiségi jogi kérdés alkotmányos megítélésével az Alkotmánybíróság a rendszerváltás óta többször foglalkozott.

A terhesség-megszakítás jelenlegi szabályozását az Alkotmánybíróság Alaptörvénykonformnak minősíti, azaz a Magzatvédelmi törvényben (Mvtv.) meghatározott okokból és időpontokban alkotmányosan lehetséges a terhesség-megszakítás. A két ütköző alapjog (magzat élethez való joga, anya önrendelkezési/család újratervezési joga) a Mvtv. jelenlegi szabályozása szerint alkotmányosan összeilleszthető.

A megszületett embert pedig fogyatékoságára vagy annak hiányára tekintet nélkül megilleti az élethez való jog, az emberi méltóság joga. A szülők a gyermekük létét és emberi méltóságát tiszteletben tartják, gyermeküket szeretik, otthon nevelik, csupán azt sérelmezik, hogy a létfenntartás költségeit miért nekik kell viselnie, hiszen beteg gyermek létfenntartását eredeti családtervezési szándékuk szerint nem vállalták.

Tulajdonhoz való jog korlátozása

1. A tulajdon (vagyon) alkotmányos védelme magában foglalja azt, hogy a tulajdont ne lehessen elvonni annak tulajdonosától (az illető arra fordíthassa vagyonát, amire szeretné). A 2/2022. JEH álláspontunk szerint mégis ezt teszi, mert arra kényszeríti a szülőpárt, hogy arra fordítsa a vagyonát, amire nem szeretne volna, pedig a terhesség-megszakításhoz Alaptörvénnyel megférő törvényes joga lett volna. Az elvont vagyon – funkciója szerint – egy súlyosan beteg gyermek létfenntartását szolgálja.

2. Az Alaptörvény I. cikk (3) bek. szerint „az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”

Álláspontunk szerint a 2/2022. JEH a tulajdonjog lényeges tartalmát (az azzal való rendelkezést) érintve korlátozta azt, amikor az alap-felnevelési költséget teljes mértékben elvonja a szülőktől.

A jogegységi határozat a jogforrási hierarchiában a törvényi szint alatt helyezkedik el (Dr. Jakab András: A magyar jogrendszer szerkezete, Dialóg Campus Kiadó, 2007., 189. oldal). Tehát a 2/2022. JEH a tulajdonhoz való jog korlátozását törvényi szint alatti jogforrási szinten valósítja meg, ezért az Alaptörvény-ellenes.

3. A tulajdonhoz való jog Alaptörvénnyel megférő korlátozása másrésről csak a szükségesség-arányosság elvét betartva lehetséges alkotmányosan. A gyakorlatban két anomália mutatkozott a genetikai/teratológiai ártalommal született gyermekekkel kapcsolatos pereknél.

Az egyik anomália esetében a szülők műtétilag korrigálható, kevésbé súlyos genetikai/teratológiai ártalom (pl. kisujjperc hiány) esetén is pereltek. Ez az anomália a Mvtv. módosításával – a tulajdonhoz való jog korlátozása nélkül – oldható meg arányosan (terhesség-megszakítás csak súlyos genetikai/teratológiai ártalom esetén), erre tett kísérletet Dr. Sághy Levente bírói kezdeményezése, de annak érdemi elbírálására eljárásjogi okból nem került sor [3112/2021. (IV. 14.) AB végzés].

A másik anomália esetében a szülők a perben igényelt alap-felnevelési költséget parttalan kártételekre és/vagy túlzó összegben terjesztik elő. Ez az anomália a szükségesség-arányosság elvét figyelembevevő alkotmányos korlátozással oldható meg (KSH szerinti átlagos létfenntartási költség), amint az az ítélezési gyakorlatban korábban már meg is jelent.

Fővárosi Ítéltábla Pf.21.119/2017.

„A bizonyítási eljárás során nem mellőzhető annak vizsgálata, hogy a szülők jövedelmi, vagyoni helyzete lehetővé tette/teszi-e a gyermek felnevelésére, ellátására ténylegesen fordított költségek viselését, ide nem értve a beteg gyermek érdekében végzett azon tevékenységek ellenértékét, amelyet az adott esetben a hozzátartozók ingyenesen nyújtanak, abban ugyanis következetes a bírói gyakorlat, hogy ez a körülmény nem jelentheti azt, hogy e körben a károkozó mentesíthető a kártérítési kötelezettség alól. A beteg gyermek neveléséhez, ellátásához kapcsolódó tevékenységek költségét ugyanis elsődlegesen nem annak szakmai tartalma, hanem a munka elvégzésének ténye alapozza meg. Kétségtelen, hogy az alperes felelőssége a régi Ptk. 355. § (1) és (4) bekezdése alapján a teljes kártérítés elvének talaján áll, az alperesnek meg kell térítenie a gyermek megélhetéséhez és felnevelkedéséhez szükséges költségeket, ugyanakkor az elsőfokú bíróságnak ki kell szűrnie a gyermek tényleges szükségleteihez nem igazodó, túlzó és parttalan, rendkívül távoli olyan kártérítési igényeket, amelyekkel elfogadható, észszerű valószínűséggel nem lehetett előre számolni, tekintetbe véve ugyanakkor azt is, hogy nem a kárbekövetkezés konkrét lefolyását - egy adott kár bekövetkezéséhez ugyanis áttekinthetetlenül sok okfolyamat vezethet - , hanem a kár típusát, fajtáját, nagyságrendjét kell előrelátni ahhoz, hogy a felelősség az adott következményre kiterjedjen.”

Nemzetközi kitekintés

A panaszosok maguk is felhívják a 2/2022. JEH különvéleményének [57] szakaszában olvasható érveket, amelyek szerint a különböző országok bírói gyakorlata – hasonló esetekben – túlnyomó többségben megítéli az alap-felnevelési költséget.

„Ha jogösszehasonlító kitekintést teszünk, akkor is azt tapasztalhatjuk, hogy a különböző országok bírói gyakorlata túlnyomó többségben nem lát alkotmányos problémát az ún. wrongful birth esetekben. A genetikai-teratológiai ártalommal érintett gyermekek megszületésével kapcsolatban felmerült vagyoni kárigényeknek az „alap” költségekre is kiterjedően helyt adnak Németországban, Ausztriában, Belgiumban, Hollandiában, Olaszországban, Spanyolországban, Norvégiában, Görögországban (Benke József: 'Gyermekekár'. Összehasonlító jogi szemelvények a születés mint kár-ok témaköréből, IAS, 2020/2., 21. o.).” A magyar jogrendszer történetileg a német- és osztrák jogrendszerhez van „bekötve”.

Az állam objektív intézményvédelmi kötelezettsége

Bár az indokolása nem tartalmazza, de álláspontunk szerint a 2/2022. JEH rendelkező részét az állam objektív intézményvédelmi kötelezettsége körében kifejtett magatartása (pl. gyermekek otthongondozási díja: GYOD) sem indokolhatja. Egyrészt a szociális ellátások a Magyar Államot terhelik, nem a károkozó személyét. Másrészt a szociális ellátások egyéb feltételekhez kötöttek, így nem minden családnak járnak (pl. a GYOD mellett legfeljebb napi 4 órás munka végezhető, tehát a GYOD jövedelempótlásként funkcionál, de sok szülő 8 órában dolgozik azért, hogy a gyermek nevelésével együtt járó költségeket fedezze).

Lemondás a gyermek felneveléséről

1. A 2/2002. JEH-hoz csatolt különvélemény (Dr. Parlagi Mátyás) felveti annak a lehetőségét, hogy a szülők azon magatartása, hogy szülői felügyeleti jogukat nem szüntették meg az örökbefogadáshoz való hozzájárulással, értékelhető-e a kárenyhítési kötelezettség körében. Álláspontunk szerint a kárenyhítési kötelezettség megsértése azért nem merülhet fel ebben az esetben, mert a gyermek felnevelése a szülők törvényes és morális kötelezettsége.

2. A panaszosok álláspontjának felel meg az ítélkezési gyakorlat is.

Fővárosi Ítéltábla Pf.21.119/2017.

A felelősség lényege az, hogy a károsodás fel nem ismerése jogellenes és felróható volt az alperesnek, és éppen az alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a károsodás időben történő felismerése esetén az anya a gyermeket megtartotta volna. Másrészt pedig az anya nem okozhatja magának a kárt azzal a döntésével, hogy a beteg gyermeket maga neveli, ami egyébként nem csak joga, hanem törvényes kötelezettsége is. Az állami gondozásba adás, illetőleg más személy gondozásba adása nem értelmezhető a kárenyhítési kötelezettség körében [Kúria Pfv.III.21.054/2016/5.].

Lex imperfecta

A 2/2002. JEH a Mvtv. (alkotmányosság próbáján átment) terhesség-megszakítási jogot biztosító rendelkezését lex imperfectává teszi, mert a Mvtv. felróható megsértése az alapfelnevelési költség körében jogkövetkezményt nem von maga után. A 2/2002. JEH szerint kizárólag a többlet-felnevelési költségek megtérítése indokolt, csakúgy mint a császármetszés késedelmes elvégzésén alapuló ún. oxigénhiányos agykárosodással járó ügyekben, amikor a megfelelő egészségügyi ellátás esetén a megszületett gyermek egészséges volna, **amikor a szülők családtervezési joga nem sérült.** A családtervezési jog sérelmére az alapfelnevelési költség (is) reagál. Másként megfogalmazva a 2/2002. JEH önkényesen (alkotmányosan igazolható ok nélkül) választotta szét az alapfelnevelési költséget és a többlet-felnevelési költséget. A kettő nem választható szét, mert nem jelölhető meg olyan károkozó magatartás, amelynek megléte vagy hiánya a két kártétel között különbséget tenné. A két kártétel egyazon károkozó magatartásból származik.

Indokolás kiterjesztése

Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a bírósági ítéletek Alaptörvény-ellenességének bemutatását célzó indokolásunkat tekintse a 2/2022. JEH Alaptörvény-ellenességének bemutatását célzó indokolásunk részeként is. Kérelmünk indoka az, hogy az alkotmányjogi panaszunk terjedelmét nem kívántuk tovább növelni bizonyos részek megismétlésével, továbbá az, hogy a két indokolás csak mesterségesen választható szét, mert a bírósági ítéletek a 2/2022. JEH alapján állnak.

Összegzés

A 2/2002. JEH az indokolásban nem adott számot olyan elkerülhetetlen (kényszerítő) közrendi okról, amely az alap-felnevelési költség teljes mértékű (aránytalan) elvonását alkotmányosan igazolná.

Az indokolt bírói döntéshez való jog tartalma (Abtv. 27. §)

1. Az eljárás tisztességének alkotmányos követelményrendszerét a 2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése foglalta magában az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével azonos tartalommal.

2. A tisztességes bírósági eljárás (fair trial) követelménye implikálja, hogy önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez. Kizárólag a kellő alapossággal indokolt bírói határozatból tűnhet ki, hogy az ügyet eldöntő bíróság ténylegesen figyelembe vette-e a felek által előterjesztett bizonyítékokat és érveket. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia.

3. Az Alkotmánybíróság az alábbi alap határozataival a tisztességes bírósági eljárás garanciális jelentőségű részjogosítványát képező indokolt bírói döntéshez való/fűződő jogot annak anyajogából levezette:

a) 7/2013. (III. 1.) AB határozat (Indokolás [23]-[34]),

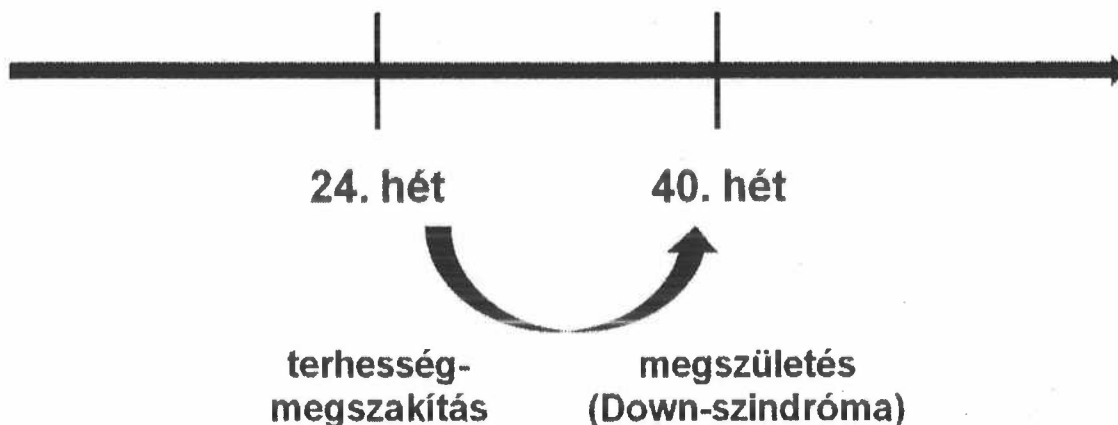
b) 8/2015. (IV. 17.) AB határozat (Indokolás [65]).

4. Az indokolt bírói döntéshez való jogot az Alkotmánybíróság az Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikkének a strasbourgi székhelyű Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatára figyelemmel bontotta ki, tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi jogvédelem szintje [ABH 2011, 291, 321.; 32/2012. (VII. 4.) AB határozat; ABK 2012, 228, 233.]. Ennek eredményeként az Alkotmánybíróság az indokolt bírói döntéshez való jog tartalmaként megállapította annak követelményét, hogy a bíróságok a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be.

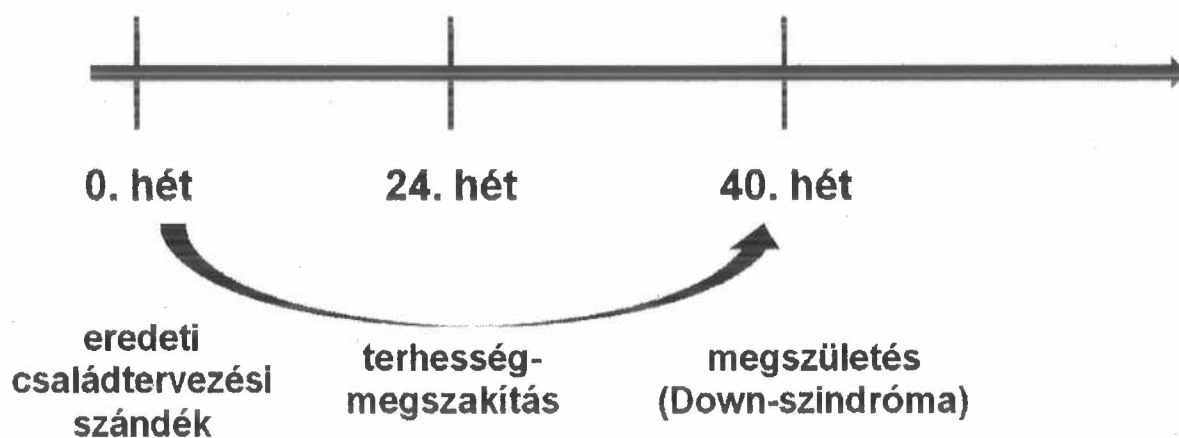
Utóbb született egészséges gyermek (Az indokolt bírói döntéshez való jog sérelme – Abtv. 27. §)

1. A felperesek állították és bizonyították, hogy a Down-szindrómás gyermekük után újabb egészséges gyermekük született, erre figyelemmel és az alábbi jogi indokolásra tekintettel kérték a felsőbb bíróságokat, hogy az alap-felnevelési költséget a 2/2022. JEH közzététele után is ítélik meg, mert a 2/2022. JEH és a jelen ügy tényállása más.

2. A korábbi kúriai állásponthoz (EBH2015. P.11.) képest a viszonyítási alap eltérő megítélése vezetett a 2/2022. JEH-ban megjelenő új állásponthoz. A korábbi viszonyítási alap (EBH2015. P.11.) a kártérítés klasszikus nézőpontja volt: a károkozó magatartással (beteg gyermek megszületése) és anélküli (terhesség-megszakítása) két helyzet összehasonlítása.

3. A 2/2022. JEH egész indokolása [24] arra az új alapvetésre épül fel, hogy **viszonyítási alapként** (új nézőpontként) a szülők eredeti szándéka tekintendő, akik családtervezési szándékuk szerint gondolatban egy egészséges gyermek felnevelésének költségét vállalták, ezért csak az ahhoz képesti többlet-felnevelési költség igényelhető.

4. Miután az alperes ellátási hibájából a szülők elestek a terhesség-megszakítástól, az első születendő gyermeküknél nem tudták megvalósítani az eredeti családtervezési szándékukat (terhesség-megszakítás esetén, újabb gyermek vállalásával az megvalósítható lett volna az első megszülető gyermeknél).

Az alperes hibájának következményeként azonban az eredeti családtervezési szándék (a szülők szeretnének egészséges gyermeket) nem szűnt meg.

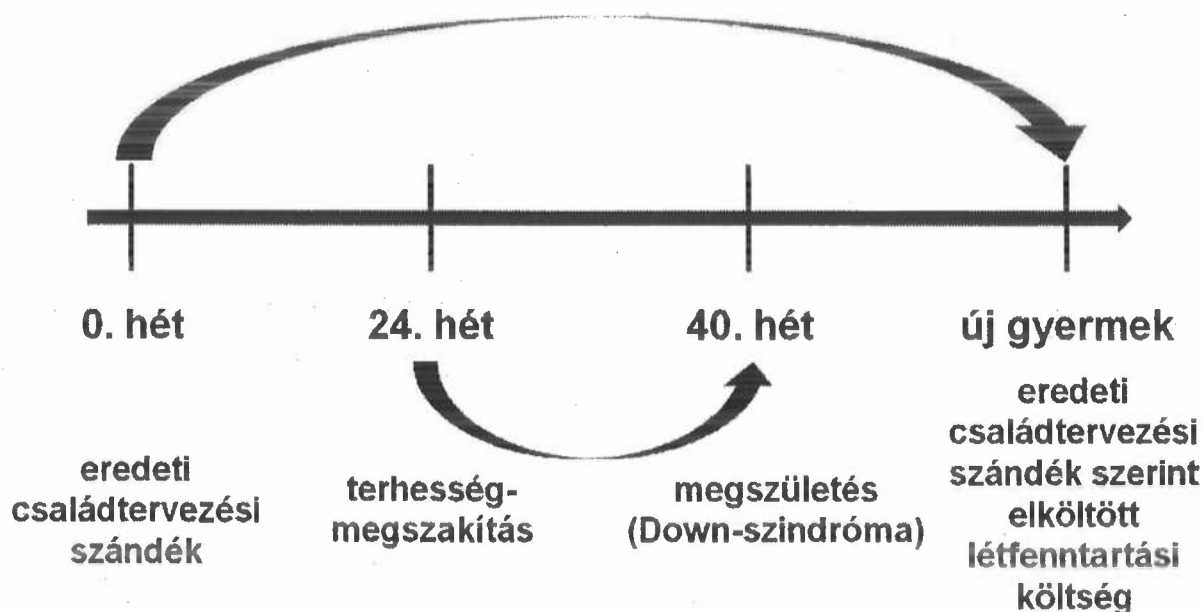
Tehát a panaszosok esetében, akik a genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermekük után – az **eredeti családtervezési szándékukhoz** (a beteg gyermek nevelésére tekintettel a tőlük elvárható erőn felül) ragaszkodva, azt megvalósítva – újabb (egészséges) gyermeket vállalnak, a beteg gyermekük teljes felnevelési költsége kár, hiszen a szülők az **eredeti családtervezési szándék szerint vállalt alap-felnevelési költséget az egészséges gyermekük esetében költik el.** A 2/2022. JEH erre az esetre nem tér ki, ezért az –

álláspontunk szerint – erre az esetre nem alkalmazható, mert a jogegységi határozat alapvetése (viszonyítási alap) és a jelen perbeli történeti tényállás (újabb egészséges gyermek) ellentmond egymásnak.

5. A 2/2022. JEH rendelkező része és indokolása szerves egységet képez, a kettő egymást feltételezi. Az indokolásból következik a rendelkező rész. A 2/2022. JEH indokolása a jelen perbeli esetkörrel nem számol, nem veti össze az új viszonyítási alapot azzal, hogy ha egy család az eredeti szándékát megvalósítja (utóbb született egészséges gyermeket vállal).

6. Az új viszonyítási alaphoz a látókör kiszélesítése vezetett, amely nem csupán a terhesség-megszakításra vonatkozó újratervezési jogot és a Down-szindrómás gyermek megszületését tekintette figyelembe veendőnek, hanem a szülők eredeti családtervezési szándékát is. **Álláspontunk szerint azonban ha a látókörünket a szülés előtt kiszélesítjük, akkor erre a szülés után is szükség van: az utóbb született egészséges gyermekre.** A terhesség-megszakításra vonatkozó (az eredeti családtervezési szándékhoz képesti) újratervezési jog a Down-szindrómás gyermek megszületésével áll párban, a szülők eredeti családtervezési szándéka (új viszonyítási alap) pedig az utóbb született egészséges gyermekkel. Egyoldalú megközelítést jelent, ha a látókör kiszélesítése csupán az eredeti családtervezési szándékra terjed ki, a szülés után történetekre (az eredeti családtervezési szándék megvalósításaként az újabb egészséges gyermekre) nem.

eredeti családtervezési szándék < terhesség-megszakítási jog

7. Bár a panaszosok (felperesek) a másodfokú eljárásban az utóbb született egészséges gyermekkel és a jogegységi határozattal kapcsolatos jogi álláspontjukat kifejtették (másodfokú ítélet [61] szakasz), mégis, a másodfokú ítélet csupán annak megállapítását tartalmazza, hogy „az alperesre áthárítható hátrányok terjedelmén nem változtathat az, hogy utóbb egészséges gyermekük született” (másodfokú ítélet [73] szakasz utolsó mondat). A másodfokú ítélet ezen megállapítás indokolását azonban nem tartalmazza, nem reflektál a felperesek által előadott érvekre, a felperesi érveket a 2/2022. JEH-al elemző módon nem veti össze. Ezzel a másodfokú bíróság megsértette a felperesek indokolt bírói döntéshez való jogát

[Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bek.], amely a tulajdonhoz való jog sérelméhez [Alaptörvény XIII. cikk (1) bek.] vezetett.

8. A felülvizsgálati eljárásban a panaszosok a másodfokú ítéletet a fenti okból támadták. A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria döntésének indokolása [24] szerint az utóbb született egészséges gyermek „a jogilag releváns tények körén kívül esik, mert ez a tény nem az eredeti családtervezési szándékukhoz, hanem annak újratervezéséhez kapcsolódott”.

A genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermek szüleit az alperes ellátási hibája választási helyzet elé állítja. Vagy sohasem lesz egészséges gyermekük, vagy erőn felül kell vállalkozniuk egy újabb egészséges gyermek felnevelésére. Tehát a szülők az eredeti családtervezési szándékukat (miszerint szeretnének egészséges gyermeket) vagy feladni kényszerülnek (az alperes hibájából) vagy egy újabb (remélhetőleg egészséges) gyermek vállalásával erőn felül kell azt megvalósítsák.

Utóbbi szülőpároknak ezt a döntést kétségtelenül – a gyermektelenség pillanatához képest – új helyzetben (a már megszületett beteg gyermek után) kell meghozniuk (ennyiben a Kúria indokolása helyes: újratervezés), ettől azonban még **ez a döntés az eredeti családtervezési szándék (miszerint szeretnének egészséges gyermeket) megvalósítása, hiszen az eredeti családtervezési szándék még nem valósult meg.** Ezért álláspontunk szerint az újabb egészséges gyermek születése olyan jogilag releváns tény, amelyet az ítélelhozatalakor figyelembe kell venni, nem lehet kirekeszteni. Ha az újabb egészséges gyermeket figyelembe vesszük (akínél a szülőpár elkölti az eredeti családtervezési szándék szerinti alap-felnevelési költséget), akkor a beteg gyermek alap-felnevelési költsége kár.

Csak akkor volna az újabb egészséges gyermek születése a jogilag releváns tények körén kívül eső tény, ha az eredeti családtervezési szándék már megvalósult volna.

Nem felróható a szülőknek az, hogy az eredeti családtervezési szándékukat csak a beteg gyermek megszületése után tudják megvalósítani, az kizárólag az alperesnek tudható be. Az alperes felróható magatartásával szemben a szülők elvárhatóság szerinti magatartása áll.

9. Tehát a felülvizsgálati ítélet sem adott választ érdemben a panaszosok alábbi érveire (miközben ezek az érvek képezték a felülvizsgálati kérelem lényegét):

- szülők eredeti szándékának kibontása (felülvizsgálati kérelem 4. oldalától külön cím alatt),
- újabb egészséges gyermek vállalásával az eredeti családtervezési szándék megvalósítása (felülvizsgálati kérelem 5. oldalától külön cím alatt),
- 2/2022. JEH és jelen ügy tényállásának eltérése (felülvizsgálati kérelem 6. oldal 6. pont).

A felülvizsgálati ítélet nem adott érdemi választ az alábbi kérdésekre:

- a) Miért egyszerűsíthető le a szülők eredeti családtervezési szándéka egyetlen komponensre (egészséges gyermek vállalására), miközben a felülvizsgálati kérelem szerint az eredeti családtervezési szándék ennél komplexebb, részét képezi a fentiek szerint a terhesség-megszakítás és egy későbbi terhességből egészséges gyermek vállalása is?

b) Miért nem tekinthető az újabb egészséges gyermek vállalása az eredeti családtervezési szándék megvalósításának, tekintettel arra, hogy az eredeti családtervezési szándék még nem valósult meg?

c) Miért alkalmazható a 2/2022. JEH arra a családra, amelyiknél a Down-szindrómás gyermek után újabb egészséges gyermek született, figyelembevéve azt, hogy a 2/2022. JEH tényállása más (az utóbb született gyermek lehetőségével nem számol)?

Ezzel a felülvizsgálati ítélet sérti a panaszosok indokolt bírói döntéshez (tisztességes eljáráshoz) való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bek.], amely értelmezés a tulajdonhoz való jog sérelméhez [Alaptörvény XIII. cikk (1) bek.] vezetett.

10. Ha a jelen tényállás mellett sem illelné meg a felpereseket a Down-szindrómás gyermek alap-felnevelési költsége, úgy a terhesség-megszakítás jogát biztosító Magzatvédelmi Törvény lex imperfectává válna. Ugyanis a felróható egészségügyi ellátás miatt elmaradt terhesség-megszakítás okán a szülők szándéka ellenére genetikai/teratológiai ártalommal megszületett gyermek alap-felnevelési költsége úgy terhelne a felpereseket, hogy az új viszonyítási alapot jelentő eredeti családtervezési szándékukat erőn felül megvalósítják (utóbb született egészséges gyermek), azaz a tőlük elvárhatón túl teljesítenek, miközben a szülőket felróhatóság nem terheli, szemben az alperessel, akinek ellátási hibájából maradt el a terhesség-megszakítása.

11. Ha a jelen tényállás mellett sem illelné meg a felpereseket a Down-szindrómás gyermek alap-felnevelési költsége, úgy a Down-szindrómás gyermek alap-felnevelési költsége körében az alperes felróható magatartásának következményét kizárólag a felpereseknek kellene viselnie, ami ellentmond azon általános jogelvnek, hogy mindenki a saját cselekedeteiért felel.

Indokolás kiterjesztése

Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a 2/2022. JEH Alaptörvény-ellenességének bemutatását célzó indokolásunkat tekintse a bírósági ítéletek Alaptörvény-ellenességének bemutatását célzó indokolásunk részeként is. Kérelmünk indoka az, hogy az alkotmányjogi panaszunk terjedelmét nem kívántuk tovább növelni bizonyos részek megismétlésével, továbbá az, hogy a két indokolás csak mesterségesen választható szét, mert a bírósági ítéletek a 2/2022. JEH alapján állnak.

A tulajdonhoz való alapjog sérelme

(A bírói döntések Alaptörvény-ellenességének bemutatása – Abtv. 27. §)

1. A tulajdon (vagyon) alkotmányos védelme magában foglalja azt, hogy a tulajdont ne lehessen elvonni annak tulajdonosától. A másodfokú döntés mégis ezt teszi, mert arra kényszeríti a szülőket, hogy arra fordítsák a vagyonukat, amire nem szerették volna (azaz elvonják tőlük), úgy, hogy a terhesség-megszakításhoz az Alaptörvénnyel megférő törvényes joguk lett volna. Az elvont vagyon egy súlyosan beteg gyermek életfenntartását szolgálja, de a szülők e vagyont egy egészséges gyermek felnevelésére szerették volna fordítani. A konkrét terhesség kihordásával ez nem volt lehetséges, de a terhesség-megszakítás választásával, majd egy újabb gyermekvállalással igen. A szülők beteg gyermek életfenntartására nem szerették volna a vagyonukat fordítani.

2. A tulajdonhoz való alapjog – azon belül a tulajdonjog részjogosítványainak – korlátozása akkor Alaptörvény-ellenes, ha az elkerülhető (tehát kényszerítő ok nélkül történik), továbbá, ha a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan.

3. A másodfokú- és a felülvizsgálati ítélet nem mutatott fel olyan alkotmányos indokot, illetve közérdeket, amely a tulajdonhoz való jog alap-felnevelési költségre kiterjedő korlátozását megokolná. A másodfokú- és a felülvizsgálati ítélet kritika nélkül alkalmazta a viszonyítási pont új értelmezésén alapuló 2/2022. JEH-ot, anélkül, hogy érdemben megvizsgálta volna, hogy a jelen ügyben az alkalmazható-e az utóbb született egészséges gyermekre tekintettel.

4. Az utóbb született egészséges gyermek figyelmen kívül hagyása tehát két Alaptörvényben biztosított alapjog sérelméhez vezetett: közvetlenül az indokolt bírói döntéshez való jog (tiszteességes eljáráshoz való jog) sérelméhez, közvetve a tulajdonhoz való jog sérelméhez.

Alaptörvény-ellenesség érdemi befolyásoló szerepe

1. A 2/2022. JEH Alaptörvény-ellenessége, valamint a Győri Ítélőtábla Pf.III.20.112/2022/9/I. és a Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5. sorszámú ítéletének jelen ügy tényállására alkalmazott (2/2022. JEH-ra vonatkozó) Alaptörvény-ellenes jogértelmezése a bírói döntéseket érdemben befolyásolta. Ugyanis, ha a 2/2022. JEH a kár fogalmát (e speciális helyzetben) Alaptörvény-konform módon értelmezte volna, illetve a másodfokú- és a felülvizsgálati ítélet indokolása ügyünkre vonatkoztatva értelmezte volna a 2/2022. JEH-ot, úgy a másodfokú- és a felülvizsgálati ítélet azt kellett volna megállapítsa, hogy az alperes köteles megfizetni az alap-felnevelési költséget; a szülők eredeti családtervezési szándékukat az utóbb született gyermekkel megvalósították, ezért a szándékuk ellenére született Down-szindrómás gyermekük alap-felnevelési költsége kár.

2. Összességében tehát elmondható, hogy a másodfokú- és a felülvizsgálati ítélet – az Alaptörvény-ellenesség hiányában – kizárólag az elsőfokú ítélet helybenhagyásáról/hatályában fenntartásáról rendelkezhetett volna az alap-felnevelési költség körében, ez pedig közvetlenül érintette a panaszosok (felperesek) vagyoni jogait és érdekeit.

Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés

Álláspontunk szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az, hogy

a) – kizárólag az egészségügyi ellátó hibájából – a szülők akarata ellenére megszületett beteg (genetikailag/teratológiailag károsodott) gyermek felnevelésével járó immateriális hátrányokon túlmenően a beteg gyermek létfenntartásának költségét (ruházkodás, tisztálkodás, étel-miszer, háztartás, energiafogyasztás, közlekedés, gyógyszer) a felróhatóan eljáró károkozó (egészségügyi szolgáltató) vagy az elvárhatóan eljáró szülők kell viseljék,

b) a Magzatvédelmi törvény biztosította terhesség-megszakítási jog *lex imperfectává* válik-e a 2/2022. JEH alapján az alap-felnevelési (létfenntartási) költségek vonatkozásában.

Végkövetkeztetés

A panaszosok beteg gyermek felnevelésére nem vállalkoztak (a beteg gyermek alapfelnevelési költségeit nem vállalták), az alapfelnevelési költséget kizárólag egészséges gyermekekre kívánták elkölteni. Mégis, a panaszosok – kizárólag az alperes hibájából – akaratuk ellenére arra kényszerültek, hogy beteg gyermek alapfelnevelési költségét viseljék. Az alperes ellátási hibájával szemben a panaszosoknak felróható magatartása nem volt. A jog végső célja a gyengébb fél védelme. Álláspontunk szerint a 2/2022. JEH a beteg gyermek létfenntartása vonatkozásában magára hagyja azokat a szülőket, akiknek családjába az akaratuk ellenére genetikai/teratológiai ártalommal bíró gyermek született.

Hivatkozások

Az alábbiakban az alkotmányjogi panaszunk alátámasztásaként szövegszerűen hivatkozunk a releváns jogszabályi rendelkezésekre, a szakirodalomra.

Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bek.

„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

3357/2017. (XII. 22.) AB határozat

„Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme tehát alkotmányjogi panasz alapján akár a bírósági döntés megsemmisítéséhez is vezethet.”

7/2013. (III. 1.) AB határozat

„[34] Ehhez képest az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapoossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.”

„Nem foghat helyt” Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség teljesítéséről

Bencze Máttyás – Kovács Ágnes MTA Law Working Papers 2018/10.

„Az indokolási kötelezettség alkotmányos minimuma két alapvető követelményt támaszt a bíróságokkal szemben a felek által előterjesztett, az ügy lényeges kérdéseit érintő észrevételeket, bizonyítékokat érintően. A bíróságnak egyfelől figyelembe kell vennie, azaz mérlegelnie kell ezeket az észrevételeket. Másfelől, a mérlegelés eredményének indokairól számot kell adnia a döntésében. Az előbbi követelmények tényleges érvényesüléséről pedig csak akkor beszélhetünk, ha azok az írásba foglalt bírói indokolásból egyértelműen kitűnnek. (Az eljárás egyéb dokumentumai, például a tárgyalási jegyzőkönyv, nem helyettesíthetik az indokolásban történő világos hivatkozást.) Az alkotmányos elvárások rögzítésénél az Alkotmánybíróság visszatérően hangsúlyozza, hogy ez a kötelezettség a jogvita szempontjából lényeges, az ügy kimenetelét érdemben befolyásoló kérdésekre vonatkozik.”

„Nem foghat helyt” Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség teljesítéséről

Bencze Mátyás – Kovács Ágnes MTA Law Working Papers 2018/10.

„Ezek alapján minimális követelménynek látszik, hogy a bíróságoknak az ítéleti indokolásban legalább azokra a releváns, érdemi és komolyan vehető érvekre reagálniuk kell, melyeket az eljárás szereplői a bíróság elé terjesztettek. A „reagálás” két összetevőre bontható: a bíróságnak mérlegelnie kell a felek érveit, és indokolnia kell a mérlegelés eredményét.”

3305/2017. (XI. 24.) AB határozat

„[31] 3.2. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás részeként megjelenő indokolt bírói döntéshez fűződő jog tartalmát is meghatározta.

[32] A döntés értelmében az indokolt bírói döntéshez fűződő jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására.

[33] Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének a teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ehhez képest az Alkotmánybíróság által vizsgált, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata.”

Mellékletek

P/1. ügyvédi meghatalmazás (kifejezetten az Alkotmánybíróság előtti eljárásra)

P/2. Veszprémi Törvényszék 7.P.20.682/2019/115. sorszámú ítélete

P/3. 2/2022. JEH

P/4. Győri Ítéltábla Pf.III.20.112/2022/9/I. sorszámú ítélete

P/5. Kúria Pfv.VI.20.704/2023/5. sorszámú ítélete

Tisztelettel:

Panaszosok (képviselőiben):

Dr. Varga-Orvos Zoltán ügyvéd, egészségügyi szakjogász

[redacted]
[redacted] 023. november 21. [redacted]